

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: DIMITRIE ALEXANDRESCO

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla, . 45 lei
6 luni 20
3 luni 10
Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—6
Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 16/98

SUMAR. — Inmormântarea lui N. Mandrea, fost președinte la Curtea de casație. — Fundamentul dreptului social de pedeapsă, urmare de d-l P. Vasilescu. — Curtea de apel din București, secția I: *Societatea Româno-Americană cu Th. Georgescu.*—Informațiuni.

Inmormântarea lui N. Mandrea, fost președinte la Curtea de casație

Nicolae Mandrea, care a fost o ilustrațiune și o podoabă a magistraturii, s'a stins din viață, la moșia sa Florești din județul Dolj, în brațele îndureratei sale soții și a iubiților săi copii și ginere L-t Col. A. Razu, în dimineața zilei de 9 August a. c. după o zăcere de peste una lună, suferind de cord.

Neînsușlețitul său corp fiind îmbălsămat, a fost adus în Capitală de familie împreună cu un grup de țărani de pe moșia sa, în dimineața zilei de 12 August și depus în capela cimitirului Șerban-Vodă (Bellu).

Printre frumoasele coroane de flori ce s'au trimis și cari înconjurau cosciugul am notat: din partea soției, a copiilor, a ginerului L-t Col. A. Razu, a fraților Mihai și George Mandrea; din partea nepoților G. Mandrea, Negulescu, Murgășeanu, Dinopol; din partea cunnaților General Gîgurtu, Dr. Culcer; din partea Ministerului de justiție, Curții de casație, Baroului advocaților Ifov, ziar. Curierul Judiciar, Societ. «Providența»; din partea d-nei Maria Lahovari, familiei Ion S. Codreanu, Frații Prager, Inginer Flor. Pomponiu, N. I. Codreanu, Popescu, proprietar din Dolj și mai multe coroane din partea țărănilor de pe moșia Florești, cum și o mulțime de gerbe de flori, etc.

† NICOLAE MANDREA

Tot în ziua de 12 August la orele 5 p. m. a avut loc și înmormântarea. Serviciul divin s'a oficiat de P. S. Teodosiu vicarul Mitropoliei, asistat de protoereul orașului Sf. sa Preotul Popescu, de preoții de la Biserica Popa Tatui și de cei de la Biserica Albă cum și de 2 diaconi, în prezența familiei, a rudelor și a asistenței din care am remarcat pe: d-nele Maria Lahovari și Aurica Polizu; d-nii Petre Grădișteanu, C. Nacu, Mihail Antonescu, Aurel Procopiu, secretar general la Ministerul de justiție cu d-na; Duca, consilier la Curtea de casație, Racoviccani, consilier la Curtea de casație cu d-na, N. I. Zamfirescu, procuror la Curtea de casație, General Gărdescu, Colonel Christescu, Smitzer, Take Mihăileanu, Ion S. Codreanu cu d-na, Frații Prager, Dinopol, Murgășeanu, Negulescu, Inginer Flor. Pomponiu, L-t C. Georgescu, N. I. Codreanu, Ion Can, Capitan Cociu, I. St. Tudoroiu, etc., cum și o delegație de 10 țărani de pe moșia defunctului «Florești», cari au dus sicriul pe brațele lor.

Pe de o parte vacanța în care ne găsim iar pe de alta ploia torențială ce începuse a cădea încă delu ora 4, a făcut să nu poată asisă toată lumea care l-a cunoscut pe răposat și care ar fi dorit a-i da ultima salutare.

Cu această ocaziune d-l Mihail Antonescu, decanul avocaților din Ilfov a rostit următorul discurs :

Intristată adunare,

Niculae Mandrea după ce a trecut ca magistrat prin tribunal și Curtea de apel din Iași, în anul 1872 a fost numit consilier la Curtea de casațiune, iar la 1884 a fost înaintat president la secția II a acestei Inalte Curți, unde a continuat să funcționeze până la 22 Maiu anul curent, când a fost pus la retragere pentru limită de vârstă. Astfel că Niculae Mandrea a judecat 38 ani la Curtea de casațiune.

Ce muncă încordată, ce agitațiune sufletească reprezintă această lungă durată în exercițiul celei mai înalte magistraturi. Căci Niculae Mandrea nu era omul indiferent care, ajuns la cea mai înaltă treaptă judecătorească, să se mulțumească a respira în atmosfera de beatitudine a mărire și a se admira pe sine însuși. Om de știință și om de muncă, el a considerat înaltele sale funcțiuni mai cu seamă ca înalte îndatoriri către societatea în care era chemat să distribuie dreptatea. El știa cât este de vastă știința, pe care era chemat să o aplice și cu câtă greutate omul se poate apropria de cunoștința adevărului. De aceea el și-a făcut din viața de magistrat o viață de cercetări și de studii pentru luminarea grelelor probleme ce era chemat să rezolve.

Cine se uită la judecătorul care ascultă impasibil pe fotoliu fără să cunoască ce se petrece în sufletul său își inchipuie că nu este pe lume viață mai calmă, carieră mai ușoară de cât aceea de judecător. Și cu toate astea sub această aparență de multe ori se ascunde o luptă aprigă de gândiri și pasiuni, care face să vibreze ființa întreagă a omului chemat să judece pe semenii săi. Căci și judecătorul ca orice om nu poate să fie de piatră în fața suferinței, în fața răutății, în fața miilor de nenorociri și nedreptăți cari se desfășoară înaintea lui. Și dacă datoria lui este să privească la campuna dreptății fără ură și fără părtinire, sufletul lui tot suflet de om este. Câtă putere de voință, câtă energie trebuie să desfășoare magistratul pentru ca deciziunea lui să nu sovăiască sub presiunea patimilor care agită societatea în care trăesc.

Omul nu poate ajunge la această stăpânire de sine de cât printr'o voință fermă și printr'o adevărată educațiune profesională.

Niculae Mandrea care se consacrase studiului și magistraturii era adevărat magistrat.

El studia în toate amănunțele cestiunile cele mai importante și odată convins de meritul unei soluțiuni susținea cu ardoare părerea ce îmbrățișa atât în deliberările Curții cât și prin dife-

ritele scrieri, cu care a îmbogățit literatura juridică.

Opera vieții acestui om nu s'a mărginit la judecata de toate zilele, care este destul de însemnată, dar ea a rămas ca monument pentru viitor în jurisprudența Inaltei Curți, la care Niculae Mandrea a contribuit în mod considerabil nu numai pentru că a judecat mult timp dar mai cu seamă pentru că deciziunile la care a cooperat el au fost cele mai multe opera lui atât ca spirit cât și ca redacțiune.

Când Niculae Mandrea s'a retras din magistratură era în plină vigoare. Noi sperăm că el va avea timpul să mai dea la lumină și alte scrieri juridice isvorite din profunda lui știință și marea lui experiență. Aceste speranțe însă au fost nimicite, căci viața lui Niculae Mandrea atât de folositoare pentru familia lui și pentru țara lui este sfârșită.

În fața priverilei morței lui Niculae Mandrea suntem pătrunși de mare durere și de profund respect. Meritele lui vor rămănea etern înscrise în istoria magistraturii române.

Fundamentul dreptului social de pedeapsă

(Urmare *)

Louis Proal, în admirabila sa operă «le crime et la peine», emite în această privință următoarea idee: chiar la origina societății, în virtutea sentimentului de just, omul a putut să-și facă o idee de aceea ce este moral și de aceea ce este criminal. Societatea s'a născut din nevoia realizării justiției instituind o putere ca să pedepsească pe cei răi.

Această putere formulează și impune regulă de purtare oamenilor asigurându-le execuția prin pedeapsă. Ascultarea legilor constituie o datorie socială. Dreptul de pedeapsă emană din dreptul de comandă al puterii publice¹⁾.

În sfârșite Kant, care susține sistemul expiațiunii, spune: «pedeapsa juridică nu poate să fie aplicată ca un simplu mijloc de a procura un alt bine, chiar în folosul culpabilului sau al societății din care face parte, ci ea trebuie totdeauna aplicată culpabilului pentru singura rațiune că el a greșit; căci niciodată un om nu poate să fie luat ca instrument al planurilor altui om. Culpabilul trebuie să fie pedepsit înainte ca cineva să se fi gândit să tragă din pedeapsa sa vr'un folos pentru el sau concetățeni săi²⁾.

*) Vezi *Curierul Judiciar*, No. 51 din 1910.

¹⁾ Louis Proal, *Le crime et la peine*, p. 345, 490, 499.

²⁾ *Principes métaphysiques du droit*, ch. 49. E. I. citat de Adolphe Landry în cartea sa la «Responsabilité Pénale», p. 18.

Enumerând aceste sisteme, arătând și părerile câtorva autori, în căror cuvânt în materie penală formează o autoritate, ne mai rămâne de arătat un lucru: care este opinia noastră? În această privință ni se pare, că cel mai rațional, cel mai plausibil dintre sisteme este cel contractual sau juridic.

Am spus mai sus, că o nevoie imperioasă a omului civilizat este și trebuința psihologică de a-și explica acțiunile și tot ce se petrece în jurul său. Pentru a răspunde acestei nevoi nu este destul a făuri în cabinet teorii, a formulă principiilor, mai trebuie ca aceste speculațiuni ale minții să corespundă realității, fiindcă tot ce este fals nu mulțumește convingerea.

Dacă realitatea trebuie să fie călăuză gânditorului în căutarea principiilor, să analizăm rând pe rând fiecare sistem supunându-l acestei probe.

Să luăm mai întâi sistemul răzbunării. Acest sistem se întemeiază pe un sentiment. Dar sentimentul nu explică, el împinge pe om numai la fapte. Ideea este aceea care luminează mintea, care dă o directivă în viață. Sentimentul consacreză starea de fapt, dezordinea; ideea consacreză starea legală, ordinea, starea de drept. Caracteristica vieții primitive este starea de fapt; caracteristica vieții sociale, starea de drept.

Pe noi oamenii societății de astăzi nu ne înterează starea de fapt, starea vieții în afară de lege de cât ca o curiozitate istorică. Ceiace pentru noi are un interes efectiv, o aplicație directă în viață sunt principiile care explică organizarea vieții sociale. Prin urmare, sistemul răzbunării poate foarte bine să explice viața primitivă, el nu explică însă viața în care trăim noi.

Sistemul justiției absolute, al expiațiunii se întemeiază pe vechea dogmă a justiției divine. Această concepție putea să mulțumească spiritul câtă vreme s'a crezut, că legile vin de sus, de o origină divină. Nevoile vieții, experiența a făcut pe om mai puțin refractar inovațiunilor, l'a scăpat de sclavia tradiției făcându-l să vadă, că legile sunt omenești. A veni dar în această fază superioară a cugetării umane să explici normele sociale prin formula dreptului divin înseamnă a comite o eroare, pe care ar desminti-o orice fapt la cea dintâi cercetare.

Rămân mai serioase sistemul apărării și al utilității sociale. Incontestabil că o societate atacată și amenințată în existență, siguranța și funcțiunea sa, trebuie să se apere. Nu se poate tăgădui de asemenea utilitatea pedepsei, de oarece ea corectează, intimidează pe infractor dând în acelaș timp exemplu și altora. Chestia care se pune însă este: cine dă drept societății să pedepsească pe infractor? Sistemul apărării și utilității sociale

arată interesul social al pedepsei, nu explică însă de unde societatea are acest drept?

Sistemul eclectic—o combinație a justiției absolute și a utilității sociale—suferă de aceeași slăbiciune ca și elementele din care se compune.

Îată dar cât de rațional, cât de natural apare sistemul contractual. El ne spune, că societatea are acest drept dela membrii săi dat printr'un consimțământ, că în această privință există un contract social. Înainte însă de a dovedi aceasta vom arăta obiecțiunile câtorva autori aduse acestui sistem.

Rossi, analizând teoriile întemeiate pe ideea contractului social, le declară superficiale, de oarece pactul social este un vis ³⁾.

Vidal spune, că acest contract este o ficțiune, o invențiune a lui Rousseau, fiindcă nu se găsesc nicăeri urme despre existența sa ⁴⁾.

În privința contractului social Garraud face următoarele afirmațiuni pe care le reproducem textual: «ideia unui contract social, în virtutea căruia oamenii ar fi căzut de acord intrând în societate a sacrifică o parte din drepturile lor în interesul comun, nu găsește nici un sprijin în realitate. Nu numai că contractul social este în afară de tradiția istorică, dar el nu este un ideal către care oamenii trebuie a tinde în societate. Ficțiunea unei penalități contractuale nu dă dreptului penal altă rațiune de a fi, decât că legitimează toate excesele unei majorități tiranice» ⁵⁾.

Herbert Spencer, vorbind de marea superstiție în politică, critică părerea lui Hobbes și Rousseau, că ar există un contract social. Și mai departe marele filosof englez face această afirmațiune: presupunând chiar că ideia contractului social ar fi adevărată, ea să producă însă efect, ea are nevoie de o putere care să-i asigure aplicația. Această putere este suveranitatea. Deci anterior contractului social este suveranitatea ⁶⁾.

Jules Lemaitre, care a studiat întreaga operă a lui Rousseau, în care studiu se vede însă numai patimă și lipsă de obiectivitate, vorbind de contractul social se exprimă astfel: «nici odată, cred, grație credulității și prostii omenești, mai mult rău nu s'a făcut oamenilor de către vreun scriitor, decât de acest om, care se pare, că nu știe bine ce a scris. Sunt cazuri unde cineva crede, că acest nenorocit a fost un mizerabil» ⁷⁾.

Prin urmare, ceea ce se obiectează sistemului contractual este, că nici odată în istoria socie-

³⁾ Rossi op și loco citat.

⁴⁾ Georges Vidal, *Cours de droit criminel et de science pénitentiaire*, II éd. p. 54-55.

⁵⁾ R. Garraud, *Précis de droit criminel*, IX, éd. p. 16.

⁶⁾ Herbert Spencer, *L'Individu contre l'État*, p. 118-120.

⁷⁾ Jules Lemaitre, *Jean Jaques Rousseau*, p. 274.

taților omenești nu se găsesc urmele vreunui contract social, că el este o ficțiune. Pentru a ne convinge asupra faptului, dacă aceste obiecțiuni sunt sau nu temeinice, să vedem ce este un contract, confruntând apoi spiritul definiții cu părțile caracteristice din teoria contractului social emisă de Rousseau.

Toți juriștii recunosc în chip unanim că un contract este acordul între două sau mai multe persoane având de obiect producția unei obligații⁸⁾. Acordul între persoane se face prin consimțământ, adică prin unirea voințelor. Consimțământul este espres sau subînțeles: reeșind din natura faptelor. Contractul poate fi scris, sau să existe fără nici o formă scrisă, de oarece înscrisul nu servește decât la proba. De fapt, contractul există independent de forma scrisă, putând a fi dovedit prin orice mijloc—afară de câteva excepții—, el consistă în consimțământul producător de obligație.

Plecând dela aceste date juridice să vedem acum ce spune Rousseau în teoria sa. Ceeace determină pe acest gânditor să serie teoria contractului social este ideea «dacă în ordinul civil poate să fie oarecare regulă de administrație legitimă și sigură»⁹⁾. Vrea să zică, este vorba de eterna nevoie a sufletului omeneș de a găsi principii director, care guvernează în genere tot ce există în univers, iar în speță viața socială; este vorba de curiozitatea de a cunoaște—fundamentul înțelepciunii omenești—de goana după adevăr, fapt care a ridicat pe om din brutalitatea animalică la treapta de ființă socială.

Impins de această nevoie ce descopere Rousseau? El găsește, că în societate «ordinea este un drept sacru, care este la baza tuturor lucrurilor»¹⁰⁾. Principiu necontestat, pentru că, ceea ce caracterizează viața socială și favorizează progresul este regula, norma de conducere, forțele umane fiind concentrate spre bine, spre util, nefiind lăsată a se anihila în lupte dezastruoase. Mai găsește, «că acest drept nu vine din natură, ci el este bazat pe convenție». Principiu iarăși necontestat, de oarece ordinea socială nu este un produs natural, spontan, ci operă voită, rezultat al educației, scopul educației și al științei fiind adaptarea individului la mediul, înarmarea lui contra energiilor distrugătoare.

Și mai departe Rousseau voind să arate utilitatea principii spune: «cel mai puternic, nu este niciodată destul de puternic spre a fi tot-

deauna stăpân, dacă nu transformă puterea sa în drept și ascultarea în datorie»¹¹⁾.

Dar de ce ridicarea forței brute la înălțimea principiiului? Și în ce moment critic s'a înfăptuit acest lucru? «Cred—spune Rousseau—pe oameni ajunși la acel punct când piedicile cari pun în primejdie conservarea lor în stare de natură, întreceau puterea fiecărui individ de a se putea menține în această stare. Atunci această stare primitivă n'a mai putut dăinu, căci neamul omeneș ar fi pierit dacă nu și-ar fi schimbat felul de a fi»¹²⁾. Deci, instinctul de conservare a împins pe omul primitiv să iasă din această stare, căci altfel specia umană ar fi trebuit să dispară.

La ce mijloc a recurs omul primitiv—în luptă cu natura—spre a înlătură această primejdie?

«Sau—spune Rousseau—cum oamenii nu pot să reieze noi forțe, dar numai a unii și a dirijă pe cele cari există, ei nu mai au alt mijloc să se conserve decât a formă prin agregatie o sumă de forțe rezistente, de a le pune în joc printr'un acord mobil și a le face să lucreze de comun sentiment»¹³⁾. Prin urmare lupta pentru existență a împins pe omul primitiv să recurgă instinctiv la forma agregatului social, armă de apărare ce convine foarte bine firei sale de ființă socială.

Sub ce condiție intră fiecare membru în acest agregat social, care este poziția sa în mijlocul acestei asociațiuni? «Fiecare din noi—scrie el—pune în comun persoana și toată puterea sa sub suprema direcție a voinței generale; și primim încă pe fiecare membru ca parte indivizibilă a totului»¹⁴⁾.

Iar schimbarea ce s'a produs în sufletul omului prin trecerea de la starea de natură la viața socială Rousseau o arată în acest admirabil pasaj: «Trecerea de la starea de natură la starea civilă produce în om o schimbare, foarte simțită, înlocuind în purtarea sa instinctul prin justiție și dând acțiunilor sale moralitatea care le lipsește altă dată. Atunci numai vocea datoriei urmând impulsiei fizice și dreptul apetitului, omul, care până atunci nu se privise decât pe el însuși, se vede silit a lucra după alte principii și de ași asculta înclinațiunile. Cu toate că el pierde în această stare mai multe foloase, pe cari le are în stare naturală, el câștigă însă în schimb altele foarte mari, facultățile sale se exercită și se desvoltă, ideile se înmulțesc, sentimentele se înobilează, sufletul său întreg se ridică la o așa

⁸⁾ M. Planiol, *Traité Élémentaire de droit civil*, T. II—ème IV—ème éd. pag. 20; D. Alexandresco, *Explicația teoretică și practică a dreptului civil român*, vol. 5, p. 8.

⁹⁾ J. J. Rousseau, *Du contrat social*, p. 5.

¹⁰⁾ J. J. Rousseau, op. cit., p. 6.

¹¹⁾ Rousseau, op. cit., p. 9.

¹²⁾ *Ibid.*, p. 16.

¹³⁾ *Ibid.*, p. 16.

¹⁴⁾ *Ibid.*, p. 18.

înălțime, că dacă abuzurile acestei noi condițiuni nu l-ar scobori adesea mai jos decât starea din care a eșit, ar trebui să binecuvinteze fără încetare momentul care l'a scos pentru totdeauna de aci și care dintr'un animal stupid și mărginit l'a făcut o ființă inteligentă, un om. Ceeace omul pierde prin contractul social este libertatea sa naturală și un drept nețărnut în privința a tot ce încearcă, a tot ce poate să realizeze; ceea ce câștigă este libertatea civilă și proprietatea a tot ceea ce posedă. Pentru a nu se înșelă în compensațiunile sale, trebuie să distingă bine libertatea naturală, care n'are nici o limită decât forțele individului, de libertatea civilă, care este limitată prin voința generală: și posesia, care n'are decât efectul forței sau dreptul primului ocupant, al proprietății, care nu poate să se întemeieze decât pe un titlu pozitiv¹⁵⁾.

Fără a mai comenta din punct de vedere al adevărului acest frumos capitol, care face un minunat paralelism între viața din afară de societate și cea socială — exactitatea lui o vom vedea mai departe — reluăm în discuție obiecțiunile aduse contractului social.

S'a zis — după cum am văzut — că pactul social n'a lăsat nicio urmă în istoria omenirii, că el este o ficțiune, o invenție a lui Rousseau.

Prima obiecție o vom înlătura-o foarte ușor, de oarce ea se întemeiază pe o denaturare a ideii lui Rousseau care atinge cel mai elementar bun simț de judecată. Ca să existe un pact social este nevoie să se găsească o urmă materială despre ființa lui?

Nicidecum, pentru că Rousseau vorbește în teoria sa de un consimțământ tacit, nu expres, de un contract consensual, nu formal. Nicăeri Rousseau nu vorbește despre vreun contract îmbrăcat într'o formă scrisă; el lasă a se înțelege, că acordul de voință, consimțământul, voința generală, contractul, cu toate drepturile și obligațiunile care decurg din el, reese din fapte, din viața în comun, din raporturile sociale ce se stabilesc între oameni.

Dar se poate un consimțământ tacit, un contract fără niciun veșmânt material? Afirmativa o scoatem din teoriile celor mai distinși juriști, pe care i-am citat mai sus: contractul, în sine însuși, consistă în consimțământul producător de obligație, independent de forma scrisă. Inscrisul servește numai ca probă; existența contractului se poate dovedi însă și prin alte mijloace.

Dacă prin urmare există contracte consensuale în viața juridică: fixă, precisă, riguroasă în probe, cu atât mai mult această specie de contract va

exista în viața publică: mai largă, mai liberă, mai puțin formalistă.

Și atunci dacă aceasta este realitatea, ce fel de urme se pot găsi în istorie despre existența pactului social? Urme materiale, după cum lasă a se înțelege criticii lui Rousseau? Dar este un non sens a se pretinde acest lucru. Urme consensuale? Acestea se pot găsi în orice fapt social din trecut.

Venim la a doua obiecție făcută lui Rousseau, anume, că teoria contractului social este o pură ficțiune.

Cu privire la această obiecție ne întrebăm: este teoria contractului social o ficțiune? La această întrebare răspundem categoric susținând realitatea pactului social, de oarce el se confirmă în viață prin fapte și că pe acest pact social se întemeiază gânditori mari în multe scrieri.

Vom începe cu dovezi de ordin filosofic.

Starea de natură descrisă de Rousseau se găsește confirmată de Lombrozo în mărețea sa operă «Omul Criminal». Pentru a da o idee de starea de sălbăticie a omului primitiv celebrul criminolog spune, că în primele timpuri omul n'avea ideile de crimă, nici de sancțiunea ei, iar satisfacția sentimentului de răsunare nu numai că nu eră oprită, dar eră socotită ca o datorie¹⁶⁾.

Maeterlinck, de asemenea, în subtila sa scriere «Justiția», spune: «trebuie să recunoaștem însă că ideile speciei sunt de o târăgăneală groaznic de maiestoaasă. Au trebuit să treacă veacuri întregi până ce oamenii primitivi au renunțat să se ocolească, ori să se mai ia la bătae ori de câte ori se întâlneau în fața peșterilor și până au ajuns să se înțeleagă, că e în interesul lor să se unească pentru a se apăra în comun în potriiva marilor dușmani din afară¹⁷⁾».

Paralelismul, pe care Rousseau am văzut că-l face între viața animală și cea socială arătând nota dominantă biologică a uneia și cea rațională a celeilalte, îl găsim exact în caracterele sale și la alți scriitori.

De Roberty, de pildă, vorbind de preceptele de ordin biologic în comparație cu acelea ale vieții sociale afirmă următoarele: «crește viața organică, dezvoltă tot ce ea poate să conțină plăcut, favorabil, în privința dorințelor noi, care ar putea fi realizate, depășește norma satisfacțiunilor prezente: acesta este ordinul suprem al biologiei aplicate sau practice».

«Crește viața supra organică, viața de relație, de asociație cu semenii tăi, dezvoltă conținutul său virtual, redeșteaptă energiile cari dorm, fă-le

¹⁵⁾ Ibid., p. 22.

¹⁶⁾ Cezare Lombrozo, *L'Homme Criminel*, p. 77—94.

¹⁷⁾ Mauris Maeterlinck, *Justiția*, ch. 32.

să producă fructul lor cel mai bun, știința, filozofia, arta, munca, tot ceiace constituie fericirea ideologică deosebită de simpla satisfacțiune organică, depășește încă marginele atinse de timpul prezent, progresează: acesta este ordinul superior al sociologiei aplicate, al higienii morale»¹⁸⁾.

Paralela celor două vieți opuse din istoria omenirii o face și Sighele în frumosul său studiu «La foule criminelle» descriind opinia publică: «după cum în infimele societăți animale—serie Sighele—se găsește, că legătura socială este constituită printr'un simplu contract fizic, tot așa în primele stadii ale societății umane se găsește că așa numitul public se reduce ca o mulțime, care este constituită numai din indivizi în contact fizic. Și după cum în societățile animale mai perfecționate se găsește, că legătura socială nu este numai materială, dar asemenea morală și intelectuală, tot astfel în cele mai moderne societăți umane, se găsește că publicul este un adevărat public și nu o mulțime, căci el este format nu din indivizi fizicește reuniți, dar din indivizi despărțiți între ei în spațiu și cu toate acestea reuniți printr'o idee, printr'un sentiment comun, printr'o invizibilă coeziune mintală.... Progresul, care a făcut încet, încet, din horde sălbatice societatea modernă, a știut de asemenea să transforme puțin câte puțin mulțimea în public. El a substituit în cele două cazuri unui agregat uman care simțea, gândea și lucra în chip impulsiv și tumultos, un alt agregat uman, care simte, gândește și lucrează cu cea mai mare reflexiune, sub imperiul anumitelor legi»¹⁹⁾.

Am văzut asemenea că Rousseau pune origina ideilor, a sentimentelor omenesci în societate. Ei bine, psihologia nouă și multe scrieri, cari se întemeiază pe aceste cercetări, confirmă această teză. Cu privire la această chestie iată care este părerea lui Letourneau: «că moravurile și prin urmare regula moravurilor, morala, rezultă din starea socială, din gradul de civilizațiune, este un adevăr pe care-l probează istoria și etnografia. O mare parte din acest curs va fi consacrată spre a stabili pe fapte această propoziție, dar această expunere va fi precedată de câteva considerațiuni generale»²⁰⁾.

Iar De Roberty tot în această chestie se exprimă astfel: «gândirea și conținutul său: ideia, imaginea, judecata, etc., poartă marea indelibilă a dublei lor origini, vitală de o parte, socială de alta. Să ne oprim la acest din urmă aspect. Ca tot ceace procede din sociabilitate, ca tot ce este altruist prin esență, ideile noastre sunt în

chip principal, dacă nu într'un chip exclusiv, raporturi, relațiuni»²¹⁾.

Herbert Spencer, deși pune oare cum la îndoaială temeinicia teoriei contractului social, totuși în scrierea sa «individul contra Statului» vorbind de limitele și condiția în care votul majorității trebuie să oblige minoritatea, pune concluziuni sprijinindu-se pe această teorie: «principiul general—zice el—pe care se întemeiază guvernământul echitabil al oricărei asociațiuni este, că membrii săi se obligă unii față de alții, fiecare pentru partea sa, a se supune voinței majorității în toate afacerile relative la împlinirea scopului în vederea căruia ei au intrat în asociație, dar nu în vederea altor scopuri. În aceste limite numai contractul este valabil»²²⁾.

Iar în privința modului cum se formează primele raporturi sociale, cum ia naștere contractul social Letourneau ne spune acestea: «în animalitate ca și în umanitate, orice viață socială presupune oarecare semne de atenție între co-interesați, un oarecare grad de mutualitate. De asemenea la animale nu sunt rari exemplele de devotație față de membrii familiei sau ai grupului, de altruism familial sau social. Indată ce două ființe, înzestrate oricât de rudimentar de sensibilitate și de gândire, trăiesc împreună, se asociază, fie timporar, urmând un scop, morală, sau cel puțin oarecare moralitate trebuie să se nască. Este trebuitor ca fiecare din ei să subordoneze mai mult sau mai puțin dorințele sale la acelea ale coasociaților săi. Grupările în care va fi solidaritate mai mare vor fi superioare dușinurilor în lupta pentru existență»²³⁾.

Cu privire la aceiaș chestie Spencer se exprimă după cum urmează: «sub forma sa cea mai vagă limitarea mutuală a sferelor de acțiune cu ideile și sentimentele conexe se manifestă în raporturile mutuale dintre grupuri. De obicei se sfârșește prin a se stabili oarecari limite între teritorii în întinderea cărora fiecare tribunal găsește ceea ce îi trebuie ca să trăiască și oricine trece peste aceste limite este dat îndărăt. La populațiunile Veddas din păduri, care sunt lipsite de organizație politică, micile clanuri au partea lor respectivă de păduri și aceste părți convenționale sunt totdeauna respectate. În privința triburilor fără guvernământ din Tasmania se zice că locurile lor de vânătoare sunt delimitate și aceia care nu le respectă se expun la atacuri»²⁴⁾.

(Va urma)

Plocești 31 Iulie 1910

P. Vasilescu

licențiat în filosofie, doctor în drept din Paris, avocat

¹⁸⁾ E. De Roberty, *Les Fondements de l'éthique II-ème éd. III-ème essai sur la morale*, p. 95.

¹⁹⁾ Scipio Sighele, *La foule criminelle*, II-ème éd., p. 220—227.

²⁰⁾ Ch. Letourneau, *L'Évolution de la morale*, p. 70.

²¹⁾ E. De Roberty, op. cit., p. 97.

²²⁾ Herbert Spencer, op. cit., p. 124.

²³⁾ Ch. Letourneau op. cit. p. 54; Vezi *Sociologia* de acelaș autor III ed. p. 450.

²⁴⁾ Herbert Spencer, op. cit., p. 143.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, S. I-a

Audiența dela 6 Mai 1910

Președinția d-lui OSCAR N. NICULESCU prim-președinte

Societ. Româno-Americană cu Th. Georgescu

Deciziunea civilă No. 105

Comisiuni petrolifere — Societăți streine. — Dacă ele pot face operațiuni în țară fără autorizarea guvernului. (Art. 237 și urm. din Codul comercial)

Comisiunea de consolidare. — Prezidierea ei de către președinte iar nu de către primul-președinte. — Nulitatea deciziunii atunci când lipsa primului președinte nu este cu nimic justificată. — (Art. 5 din legea de consolidare, și art. 2 și 11 din regulamentul legii).

1. *Îndeplinirea formalităților prevăzute de art. 237 și urm. din Codul comercial nu este cerută decât pentru societățile streine, cari având sediul lor principal în străinătate ar voi să funcționeze și în România înșințând aci un sediu secundar sau o reprezentanță a lor.*

Prin urmare, o singură operațiune izolată făcută în România de o societate nepericlitând în nimic interesele naționale, acest act izolat îl putea face și fără autorizarea guvernului român, și fără îndeplinirea celor alte formalități, și din acest punct de vedere, nu-i se poate refuza acțiunea în justiție spre a-și apăra drepturile.

2. *După dispozițiunile art. 5 din legea de consolidare și art. 11 din regulamentul acestei legi, comisiunea de consolidare va fi prezidată de drept de primul-președinte sau președintele tribunalului, și numai în caz de lipsă motivată a acestuia, poate fi prezidată de acela care-i ține locul, conform art. 2 din regulamentul interior al tribunalelor, sub pedepșa de nulitate.*

Prin urmare, atunci când nu se constată cauza legală a absenței primului-președinte chemat de drept a prezida, ci din contră se stabilește că în acea zi când a fost convocată comisiunea primul-președinte se afla la tribunal și lua parte la lucrări, prezidierea comisiunii de către președintele tribunalului este nelegală și deci comisiu rău constituită.

S'au ascultat d-nii avocați Take Ionescu și Alex. Biliurescu din partea apelantei Societatea «European Petroleum» din Londra și intervenienta Soc. «Româno-Americană», iar din partea intimatului prezinte Th. Georgescu d-l avocat G. Gheorghiadă

Curtea,

Asupra incidentului ridicat de intimatul Th. Georgescu relativ la lipsa de interes a Societății apelante «European Petroleum», care nu ar fi dovedit cu nimic legala transmisiunea asupra sa a drepturilor deținute de William Fowler ;

Având în vedere că din susținerile și actele prezentate de reprezentanții societăților în cauză și aflate în dosar, se constată că în anul 1897 Soc. «European Petroleum» a cumpărat dela Pericle Tzicos un teren petrolifer în înțindere de 2265 acre engleze ; că această cumpărătoare a fost făcută pe numele lui William Fowler, iar acesta precum și William Herbert Fowler, în calitate de fiu și unicul său moștenitor, declară la rândul lor, așa după cum se arată prin acele acte, că cumpărătoreea acelor

terenuri s'a făcut pentru Soc. «European Petroleum» și recunosc că această societate a fost și continuă a fi și pe viitor proprietara absolută asupra tuturor concesiunilor petrolifere în România ;

Că în afară de aceasta, și Pericle Tzicos încetând din viață, Paul Tzicos în calitate de unicul fiu și moștenitor al său, a cedat și transmis fără nici o rezervă d-lui Grigore Duca, toate drepturile de orice natură ce derivă sau ar deriva în favoarea sa din concesiunile petrolifere pe care părintele său le-a dobândit în România, fie personal, fie prin procuratorul său special la acea epocă și pe care tatăl său le-a cedat lui William Fowler prin actul autentic de Legațiunea Română din Viena, sub No. 144/97, iar Gr. Duca, la rândul său, prin actul de cesiune aut. la No. 6391/907 de Trib. Ilfov Notariat și transcris în registrul special al Trib. Prahova S. I-a la No. 1464/907, le-a cesionat Soc. «Româno-Americană», intervenienta de astăzi în acest proces, care este și cesionara drepturilor Soc. «European Petroleum Company Limited».

Că, așa fiind ambele aceste acte, întăresc și confirmă și mai mult pe cele făcute de Fowler și Tzicos și deci din ambele puncte de vedere se dovedește în mod complet drepturile de concesiuni ale societății asupra imobilului în litigiu și, prin urmare, interesul și calitatea lor de a sta în judecată ;

Având în vedere că intimatul Georgescu a mai invocat că declarațiunea lui William Fowler, nu este înscrisă în registrul special în termen de 6 luni, conf. art. 1 și 10 din legea de consolidare, și că astfel soc. «Româno-Americană» ar fi perdut dreptul de concesiune ;

Având în vedere că și acest motiv este cu totul nefondat, căci de și în adevăr dreptul de exploatare al concesionarului se păstrează prin transcrierea actului de concesiune în registrul special cum însă declarațiunea lui William Fowler, nu este un act de concesiune care să confere soc. «European Petroleum» veri un drept de exploatare, ci pur și simplu o declarațiune unilaterală prin care se confirmă o stare de preexistență de lucruri și care arată că el a lucrat ca mandatar al soc., nu este necesar ca să fie transcrisă ;

Că, în tot cazul, această lipsă de transcriere nici nu poate avea vre-o înăurire asupra cesiunii ridicată de intimatul Georgescu, de oarece înlăturând declarațiunea lui William Fowler, rămâne totuși actul de concesiune dintre Pericis Tzicos și William Fowler și deci terenurile fiind trecute prin moștenire în patrimoniul unicului său moștenitor William Herbert Fowler, aceasta prin declarațiunea din 1906 și cea coprinsă în actul din 17 Februarie 1909 act transcris în registrul special la No. 73/909, recunoaște și dânsul că zisele terenuri au fost ale Soc. «European Petroleum» ;

Că astfel, incidentul ridicat fiind neîntemeiat, cală a se respinge și a se da cuvântul în fond.

Penru aceste motive, Curtea respinge incidentul ridicat de intimat.

In fond :

Asupra apelului făcut de Societatea «European Petroleum» din Londra contra hotărârii cu No. 404/906 a comisiei pentru regularea și consolidarea drepturilor de concesiuni petrolifere din jud. Prahova ;

Având în vedere și intervenția făcută în acest proces înaintea Curții de către Soc. «Româno-Americană» prin petiția reg. la No. 4782 bis/909 pentru apărarea drepturilor apelantei ;

Având în vedere desbaterile urmate precum și actele invocate de părți ;

Având în vedere că comisiunea de consolidare prin hotărârea apelată a respins contestațiunea făcută de societatea apelantă asupra cererii de consolidare introdusă de intimatul Th. Georgescu în ce privește terenul de un hectar și 80 m. p. concedat de Constantin I. Bada, pe motiv că numita societate fiind constituită în Londra nu are calitatea a sta în judecată, nefiind autorizată de

Guvernul român și a dispus consolidarea concesiunii aceluia teren;

Având în vedere că s'a invocat în apel atât de Soc. apelanță «European Petroleum» cât și de Societatea intervenită «Româno-Americană» 1) că rău comisiunea de consolidare a respins contestațiunea pe motiv că Soc. «European Petroleum» nu ar avea calitatea de a sta în justiție, întru cât nu a îndeplinit dispozițiunile art. 237 din cod. com. de a obține autorizarea Guvernului român, de oarece acest articol nu-i este aplicabil; și 2) că comisiunea de consolidare care după art. 5 din legea de consolidare și art. 11 din regulamentul acestei legi, se prezidează de drept de primul-președinte și numai în caz de lipsă motivată a acestuia se prezidează de acela care-i ține locul, conf. art. 2 din regulamentul pentru serviciul interior al tribunalelor, a fost rău constituită cu președintele de secțiune, fără nici o motivare și deci hotărîrea pronunțată de comisiune astfel compusă este isbită de nulitate;

În ce privește primul motiv:

Având în vedere că este necontestat în fapt, că Soc. «European-Petroleum» Comp Ltd din Londra, apelanță azi, care la 20 Septembrie 1907 prin actul transcris în registrul special al Trib. Prahova sub No. 1982 a transmis drepturile sale asupra terenurilor ce le avea luate în concesiune, societății intervenite «Româno-Americană» nu avea autorizarea Guvernului român pentru a putea funcționa în țară la data achizițiunii drepturilor în discuțiune și nici îndeplinesc celelalte formalități cerute de art. 237 și urm. din codul comercial; Având în vedere că îndeplinirea acestor formalități nefiind cerută decât pentru societățile streine, cari având sediul lor principal în străinătate ar voi să funcționeze și în România înființând aci un sediu secundar sau o reprezentanță a lor, urmează a se vedea dacă în speța Soc. apelanță era în aceste condițiuni sau nu făcea luând acele concesiuni, decât un act cu totul izolat.

Considerând că din actele și statutele prezentate în cauză, se constată că Soc. «European-Petroleum» nu-și are de fapt nici sediul său secundar nici veri o reprezentanță în țară; și această Soc. care are un capital în acțiuni și obligațiuni de 38.000.000 lei și își exercită întinse operațiuni de exploatare de petrol în Rusia și Galiția, deși a cumpărat și în România mai multe terenuri petrolifere cu o parte neînsemnată din capitalul său, totuși ea n'a făcut prin aceasta decât o singură operațiune în România fără a fi autorizată și prin urmare un act cu totul unic și izolat care nu constituie o funcționare permanentă în condițiunile cerute de dispozițiunile codului com., întru cât din nimic nu se stabilește că în afară de aceste concesiuni ea a mai încheiat și alte acte și a făcut asupra terenurilor în discuțiune și alte exploatări decât numai niște simple încercări de guri de puțuri, ceia ce nu sunt decât lucrări de explorare, iar nu de exploatare de natură a constitui funcționarea ei permanentă în România.

Că așa fiind, acest simplu act izolat, nepericlitând în nimic interesele naționale, societatea îl putea face și fără autorizarea guvernului român și îndeplinirea celorlalte formalități cerute de lege și dar nu i se poate refuza acțiunea în justiție pentru a-și apăra aceste drepturi;

Considerând că în afară de aceasta, cesțiunea nici nu mai are interes azi, căci soc. «European-Petroleum» a cedat drepturile sale după cum mai sus arată societății «Româno-Americană», care are autorizarea guvernului român și care poate sta în judecată;

În ce privește cel de al doilea motiv:

Având în vedere că în adevăr din dispozițiunile art. 5 din legea de consolidare și art. 11 din regulamentul acestei legi, rezultă în mod clar, că comisiunea de consolidare va fi prezidată de drept de primul-președinte sau președintele tribunalului și numai în caz de lipsă motivată a acestuia, de acela care-i ține locul, conform

art. 2 din regulamentul interior al tribunalelor, sub pedeapsă de nulitate;

Având în vedere că în speța, din hotărîrea apelată se constată că comisiunea a fost prezidată de președintele Tribunalului Prahova S. II-a, delegat în lipsa primului-președinte, fără să se arate anum. cauza legală a absenței primului-președinte chemat de drept a prezida și fără ca această cauză să se dovedească de altceva de către partea adversă;

Că, mai mult, din certificatul liberat de greșa celui tribunal sub No. 19752/908, prezentat de Societate prin reprezentantul său, rezultă că de fapt, președintele tribunalului S. II-a care a prezidat, nu a avut nici o delegație specială dată de primul-președinte pentru a prezida comisiunea în acea zi iar din jurnalul No. 5775 care se vede semnat de primul-președinte în aceia zi de 4 Septembrie 1906, când s'a dat și hotărîrea apelată, se dovedește că primul-președinte se afla prezente la tribunal și că a luat parte la lucrările tribunalului;

Că așa fiind comisiunea a fost rău constituită cu un alt magistrat decât cel cerut de lege și, în asemenea caz, hotărîrea dată căută a fi infirmată, în ce privește terenul în contestațiune.

Pentru aceste motive, Curtea admite, etc

(ss) Oscar N. Nicolescu; Al. Negrescu; Th. A. Brăiloiu;
Grefier, (s) N. Brătianu.

INFORMAȚIUNI

D-na Zoe N. Mandrea și copiii mulțumesc călduros tutulor aceluia cari au luat parte la înmormântarea iubitului lor soț și părinte Nicolae Mandrea, precum și tutulor aceluia cari au trimis coroane de flori, scrisori și telegrame de condoleanțe.

* * *

Numărul viitor al Curierului Judiciar va avea să apară cu data de Joi 2 Septembrie și de aci înainte, conform tradiției, iarăși regulat de două ori pe săptămână. ca și în trecut.

Rugăm pe toți domniile corespondenți a bine voi să ne fiină în corent cu informațiile ce publicăm și a ne trimite hotărîrile cari conțin chestii de drept controversate spre a fi publicate. La cele mai importante, d-l profesor Alexandresco, directorul ziarului nostru, sau altcineva din personalul Comitetului de redacție, le va face observațiile cuvenite.

* * *

A apărut: Noua Lege a Curței de casație și justiție, adnotată cu modificările anterioare, motivele, desbaterile parlamentare, modificările aduse de comitetele delegaților, textele articolelor vechi modificate etc., de d-l U. Țănescu, avocat. Prețul 2 lei.

De vânzare la Curierul Judiciar care servește la cere orice cărți de drept române și streine.

Rugăm stăruitor pe abonații rămași în întârziere cu plata abonamentelor, să trimită sumele datorate prin mandat poștal direct la administrația ziarului «Curierul Judiciar» București, sau să plătească la prezentare numai în mână încaștorilor: I. RIVEANU pentru provincie; iar pentru Capitală vechiului încaștor, sau ajutorului său C. PETCULESCU, în schimbul elitanțelor ce vor emite din registrul cu matea, investite cu ștampila: CURIERUL JUDICIAR.